

TAALELEID OP SCHOOL

**INSTRUMENT VOOR EEN ANALYSE VAN DE
BEGINSITUATIE**

SECUNDAIR ONDERWIJS

INHOUDSOPGAVE

Belangrijke opmerkingen vooraf	3
12 doelen:	
LEERLINGNIVEAU	
doel 1 het aantal kinderen met een voldoende taalvaardigheid vermeerderen.	5
LEERKRACHTNIVEAU	
doel 2 zicht hebben op de einddoelstellingen Nederlands (eindtermen).	8
doel 3 screeningsinstrumenten hanteren.	10
doel 4 interactieve aanpak hanteren.	12
doel 5 taalheterogeniteit van de groep positief kunnen aanwenden.	14
doel 6 taal doorheen het curriculum- taal de hele dag!.	16
doel 7 remediëring.	18
SCHOOLNIVEAU	
doel 8 teambetrokkenheid.	20
doel 9 actief ondersteunen door schoolleiding.	22
doel 10 overleg	24
doel 11 samenwerken met externen, inclusief ouders	26
doel 12 voeren van een professionaliseringsbeleid	29
De besluiten uit de analyse van de beginsituatie	31
Een visie op Taalvaardigheidsonderwijs.	35

Belangrijke opmerkingen vooraf

- a) Voor je ligt een instrument om de beginsituatie van je school te analyseren m.b.t. taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid. Het werd ontwikkeld door het Steunpunt GOK.
Met behulp van dit instrument kan je schoolteam het eigen handelen en denken m.b.t. taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid in kaart brengen. Het instrument kan het team helpen om te komen tot twee concrete resultaten:
- 1) een **synthese van de stand van zaken** van taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid op je school;
 - 2) een **concreet plan van doelstellingen en acties** op het vlak van taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid dat je schoolteam wil realiseren.
- b) Dit taalbeleidsinstrument sluit aan bij het algemene *'Instrument voor de analyse van de beginsituatie van de school betreffende gelijke onderwijskansen'*, ontwikkeld door het Steunpunt GOK. Tijdens of na de algemene screening en evaluatie van de verschillende thema's van het Gelijke-onderwijskansenbeleid (preventie en remediëring van ontwikkelings- en leerachterstanden, taalvaardigheidsonderwijs, intercultureel onderwijs, doorstroming en oriëntering, leerlingen- en ouderparticipatie, en socio-emotionele ontwikkeling), kan dit specifieke instrument worden gebruikt om de beginsituatie van de school m.b.t. het thema taalvaardigheidsonderwijs diepgaander te analyseren. Het kan daarbij gaan om het thema in zijn geheel of om bepaalde onderdelen ervan (bv. zicht op doelstellingen, taal in andere vakken, ...).
- c) Dit instrument is bedoeld als **inspiratiebron**. Je hoeft het dus niet slaafs van de eerste tot de laatste letter te volgen. Laat je echter wel inspireren om de huidige situatie grondig te analyseren met de bedoeling om:
- na te gaan of het schoolteam geen eenzijdig of onvolledig beeld van het thema taalvaardigheidsonderwijs heeft opgebouwd;
 - de school de kans te geven de keuze voor het thema taalvaardigheidsonderwijs beter te onderbouwen;
 - voor taalvaardigheidsonderwijs tot concrete doelstellingen en daaraan gekoppelde acties te komen.
- d) Het is belangrijk dat het maken van deze analyse een **teamgebeuren** is. Voor een schoolteam is dit een uitgelezen kans om in **gezamenlijk overleg** stil te staan bij het taalvaardigheidsonderwijs dat de school biedt en om **fundamentele vragen** te stellen als:
- Hoe doen we het als schoolteam op het vlak van taalvaardigheidsonderwijs? Hoe gaan we op deze school met taal om?
 - Bereiken we de vooropgestelde taalvaardigheidsdoelen wel voldoende? Is taal een struikelblok voor het halen van andere doelstellingen?
 - Wat kan beter?
 - Hoe gaan we dat aanpakken?
- Dit zijn vragen die elk schoolteam zich samen, in dialoog met elkaar, op gezette tijden moet stellen om blijvend kwalitatief hoogstaand taalvaardigheidsonderwijs te bieden.
- e) Je kan dit instrument op verschillende manieren gebruiken.

Mogelijkheid 1: een 'interactieve' invulling

Alle leerkrachten nemen deel aan het screeningsoverleg waarbij ze gezamenlijk het instrument stapsgewijs overlopen, doel per doel. In eerste instantie reflecteren leerkrachten individueel over de vragen van het instrument bij elk doel. Daarop volgt dan telkens een gesprek met het hele team, waarbij volgende aandachtspunten zeker aan bod moeten komen:

- Zijn er grote verschillen in het aanvoelen van sterktes of zwaktes op het individuele leerkrachtniveau en op het schoolniveau?
- Per onderdeel: zijn hierover uiteenlopende meningen binnen het team?
- Waarin bestaan die verschillen?
- ...

Mogelijkheid 2: een verwerking in 2 fasen

1 het invullen van de vragenlijst

■ Optie 1:

Alle leerkrachten beantwoorden individueel de vragen van het leerkrachtengedeelte die voor hen

bestemd zijn:

- doelstellingen 1, 5, 8, 9, 10, 11 en 12 zijn bedoeld voor alle leerkrachten.
- doelstellingen 2, 3, 4 en 7 zijn bedoeld voor de leerkrachten Nederlands;
- doelstelling 6 is bedoeld voor de leerkrachten algemene vakken, technische vakken en praktijkvakken, inclusief de leerkrachten moderne vreemde talen;

Alle leerkrachten beantwoorden ook de vragen in de conclusie bij de doelstellingen.

■ Optie 2:

Elke vakgroep beantwoordt de vragen van het leerkrachtengedeelte die voor die vakgroep bestemd zijn:

- doelstellingen 1, 5, 8, 9, 10, 11 en 12 zijn bedoeld voor alle vakgroepen,
- doelstellingen 2, 3, 4 en 7 zijn bedoeld voor de vakgroep Nederlands;
- doelstelling 6 is bedoeld voor de vakgroepen die gevormd worden door leerkrachten algemene, technische en praktijkvakken, inclusief de leerkrachten moderne vreemde talen.

Elke vakgroep beantwoordt ook de vragen in de conclusie bij de doelstellingen.

2 bespreking en synthese

Een kernteam dat representatief is voor de hele school of de betrokken graad/graden maakt een overzicht van de verschillende antwoorden op de individueel of door de vakgroepen ingevulde vragen, beantwoordt de resterende vragen in de conclusie in de doelstellingenrubriek en probeert uit het geheel een aantal conclusies te trekken: waar liggen de sterktes en de zwaktes van het team? Welke patronen tekenen zich af?

Enkele belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- Zijn er grote verschillen tussen het leerkracht-, vakgroep-, graad- en schoolniveau?
- Per onderdeel: zijn hierover uiteenlopende meningen binnen het team?
- Waarin bestaan die verschillen?

Tijdens een overleg met het hele team worden de conclusies van het kernteam besproken. Op die manier wordt de beginsituatie op het vlak van taalvaardigheidsonderwijs in kaart gebracht. Dit vormt dan het uitgangspunt voor het opstellen van een concreet actieplan (zie ook stap 7 van het algemene screeningsinstrument).

- f) Mocht je vragen hebben bij het instrument of bij het uitvoeren van de analyse, dan kun je terecht bij je **schoolbegeleider**. Aarzel niet om ook andere externen, o.a. het **CLB**, bij dit proces te betrekken.

Doelstellingen op niveau van de LEERLINGEN

DOEL 1

HET AANTAL LEERLINGEN MET EEN VOLDOENDE TAALVAARDIGHEID (LUISTEREN EN SPREKEN, SCHRIJVEN EN BEGRIJPEND LEZEN IN FUNCTIONELE CONTEXTEN) VERMEERDEREN.

In te vullen door individuele leerkrachten (van alle vakken) of door de verschillende vakgroepen.

We streven ernaar om alle leerlingen de vaardigheidsdoelstellingen zoals die vermeld zijn in de Eindtermen/ Ontwikkelingsdoelen Nederlands te doen halen.

(Zie Algemeen screeningsinstrument)

JA ☐	NEE ☐	1.1 Heb je een idee van het aandeel leerlingen op de school voor wie taal een struikelblok is om te kunnen profiteren van het onderwijs in de verschillende vakken van het schoolcurriculum?
JA ☐	NEE ☐	1.2 Kan je aangeven waar die leerlingen vooral terug te vinden zijn? Zo ja: <ul style="list-style-type: none"> ■ ze zijn over de hele school verspreid ■ ze zijn geconcentreerd in de volgende onderdelen van de school (graden, studierichtingen, ...)
JA ☐	NEE ☐	1.3 Kan je aangeven in welke van de onderstaande domeinen taalgebruik moeilijk verloopt? Zo ja, het betreft de volgende domeinen:

	A	B	ASO		TSO		KSO		BSO	
			G2	G3	G2	G3	G2	G3	G2	G3
LUISTERVAARDIGHEID:										
■ een mondelinge uitleg (uiteenzetting, instructie, vraagstelling) van de leerkracht volgen in de verschillende vakken										
■ actief luisteren naar medeleerlingen										
■ andere luistertaken:										
LEESVAARDIGHEID:										
■ studieteksten en schriftelijke instructies bij oefeningen en toetsen begrijpen in de verschillende vakken										
■ informatieve teksten (uit tijdschrift, jeugdboek, krant, ...)										
■ gebruik maken van... geschreven uitleg (handleiding, montagevoorschrift, bij opdrachten, ...)										

<ul style="list-style-type: none"> ■ andere leestaken: 																			
SPREEKVAARDIGHEID: <ul style="list-style-type: none"> ■ op begrijpelijke wijze mondeling reageren op vragen en opmerkingen van de leerkracht of medeleerlingen in de verschillende vakken 																			
<ul style="list-style-type: none"> ■ op begrijpelijke wijze mondeling verslag uitbrengen van een taak in de verschillende vakken 																			
<ul style="list-style-type: none"> ■ op begrijpelijke wijze eigen mening, ervaringen en ideeën verwoorden 																			
<ul style="list-style-type: none"> ■ andere spreektaken: 																			
SCHRIJFVAARDIGHEID: <ul style="list-style-type: none"> ■ een begrijpelijk antwoord op toetsvragen schrijven in de verschillende vakken 																			
<ul style="list-style-type: none"> ■ op begrijpelijke wijze schriftelijk verslag uitbrengen van een taak in de verschillende vakken 																			
<ul style="list-style-type: none"> ■ op begrijpelijke wijze eigen mening, ideeën, opinie neerschrijven in verhalen, brieven, verslagen 																			
<ul style="list-style-type: none"> ■ andere schrijftaken: 																			

1.5 Op welke gegevens baseer je je vooral om uitspraken te doen over de taalvaardigheid van de leerlingen?

Kruis aan:

- toetsen
- leerlingvolgsysteem
- gerichte observatie
- intuïtie
- andere:

1.6 Waar ligt volgens jou de oorzaak van het taalprobleem?

- buiten de school, namelijk
- binnen de school, namelijk

1.7 Je hebt zicht op de taal/talen die leerlingen spreken

JA

NEE

- met hun vrienden op school

JA

NEE

- met hun vrienden buiten de school

JA

NEE

- met hun familie

CONCLUSIE DOEL 1

HET AANTAL LEERLINGEN MET EEN VOLDOENDE TAALVAARDIGHEID (LUISTEREN EN SPREKEN, SCHRIJVEN EN BEGRIJPEND LEZEN IN FUNCTIONELE CONTEXTEN) VERMEERDEREN.

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 1

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft goed zicht hebben op de precieze aard en de omvang van mogelijke taalvaardigheidsproblemen de inspanningen om het probleem effectief aan te pakken?

Conclusie doelstelling 2	STERK	ZWAK
--------------------------	-------	------

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 2

ZICHT HEBBEN OP DE EINDDOELSTELLINGEN NEDERLANDS (EINDTERMEN).

In te vullen door de individuele leerkrachten Nederlands of door de vakgroep Nederlands.

We weten dat, overeenkomstig Eindtermen/Ontwikkelingsdoelen Nederlands, de leerlingen in de allereerste plaats taal moeten kunnen gebruiken, met name in voor hen relevante concrete situaties (Zie Algemeen screeningsinstrument)

JA ☐	NEE ☐	2.1	De taalvaardigheidsdoelen die je nastreeft stemmen overeen met wat in de Eindtermen en Ontwikkelingsdoelen staat en zijn omschreven op het niveau van luister-, spreek-, lees- en schrijfvaardigheid.
JA ☐	NEE ☐	2.2	Je bent je bij elke activiteit bewust van de talige doelen die erin vervat zijn.
JA ☐	NEE ☐	2.3	Bij de doelen die je vooropstelt primeert taalvaardigheid (= in communicatieve situaties taal begrijpen en zelf produceren) op taalkennis (= dingen weten en de kennis toepassen over taal en taalstructuren).
JA ☐	NEE ☐	2.4	Je doet inspanningen om de Eindtermen/Ontwikkelingsdoelen met ALLE leerlingen te realiseren.
JA ☐	NEE ☐	2.5	De taalvaardigheidsdoelen die je nastreeft zijn afgestemd op de doelen van leerkrachten in andere leerjaren en graden en maken deel uit van een coherente leerlijn.
JA ☐	NEE ☐	2.6	Als leerlingen problemen hebben met de schooltaalvaardigheid (bijv. bij het begrijpen van een mondelinge uitleg en van mondelinge en schriftelijke instructies, verslag uitbrengen, ...), maak je van deze taalvaardigheid een prioritaire doelstelling en pas je je tijdsbesteding aan de leernoden van de leerlingen op dit vlak aan.
JA ☐	NEE ☐	2.7	Ook de niet-taalleerkrachten zijn zich bewust dat de taaldoelen die de school met haar leerlingen moet halen taalvaardigheidsdoelen zijn.

CONCLUSIE DOEL 2

ZICHT HEBBEN OP DE EINDDOELSTELLINGEN NEDERLANDS (EINDTERMEN).

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 2

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft bewustzijn van (prioritaire) doelen?

Conclusie doelstelling 2	STERK	ZWAK
--------------------------	-------	------

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 3

INSTRUMENTEN HANTEREN OM HET TAALVAARDIGHEIDSNIVEAU VAN DE LEERLINGEN TE BEPALEN.

In te vullen door de individuele leerkrachten Nederlands of door de vakgroep Nederlands.

We zijn in staat de vorderingen van hun leerlingen op het vlak van de 4 vaardigheden (luisteren, spreken, lezen, schrijven) in kaart te brengen aan de hand van diverse evaluatievormen (van toetsen tot observatie-instrumenten) en om op basis hiervan ons onderwijs steeds aan te passen aan de noden van de leerlingen. (Zie Algemeen screeningsinstrument)

JA ☐	NEE ☐	3.1 Je maakt gebruik van evaluatie-instrumenten om de schooltaalvaardigheid van de leerlingen in te schatten.				
JA ☐	NEE ☐	3.2 Voor de evaluatie en diagnose van de taalvaardigheid van leerlingen kijk je in eerste instantie naar het VAARDIGHEIDSNIVEAU eerder dan naar dat van DEELVAARDIGHEDEN:				
		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left; padding: 5px;">VAARDIGHEIDSNIVEAU</th> <th style="text-align: left; padding: 5px;">DEELVAARDIGHEDEN</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> ■ begrijpend lezen ■ functionele schrijfvaardigheid ■ spreekvaardigheid ■ luistervaardigheid ■ algemene taalvaardigheid (zoals bv. via edittoetsen vastgesteld) </td> <td style="padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> ■ technisch lezen ■ spelling ■ woordenschatbeheersing ■ andere: </td> </tr> </tbody> </table>	VAARDIGHEIDSNIVEAU	DEELVAARDIGHEDEN	<ul style="list-style-type: none"> ■ begrijpend lezen ■ functionele schrijfvaardigheid ■ spreekvaardigheid ■ luistervaardigheid ■ algemene taalvaardigheid (zoals bv. via edittoetsen vastgesteld) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ technisch lezen ■ spelling ■ woordenschatbeheersing ■ andere:
VAARDIGHEIDSNIVEAU	DEELVAARDIGHEDEN					
<ul style="list-style-type: none"> ■ begrijpend lezen ■ functionele schrijfvaardigheid ■ spreekvaardigheid ■ luistervaardigheid ■ algemene taalvaardigheid (zoals bv. via edittoetsen vastgesteld) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ technisch lezen ■ spelling ■ woordenschatbeheersing ■ andere: 					
JA ☐	NEE ☐	3.3 De evaluatie-instrumenten maken deel uit van een (leerling) volgsysteem dat je in staat stelt om de evolutie van de leerlingen op het vlak van schooltaalvaardigheid te volgen doorheen de middelbare school.				
JA ☐	NEE ☐	3.4 Je gebruikt de toets- en andere evaluatieresultaten van je leerlingen om je onderwijs te kunnen richten op de vastgestelde zwaktes en sterktes in schooltaalvaardigheid.				

CONCLUSIES DOEL 3

INSTRUMENTEN HANTEREN OM HET TAALVAARDIGHEIDSNIVEAU VAN DE LEERLINGEN TE BEPALEN.

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 3

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft het inschatten van taalvaardigheid bij de leerlingen?

Conclusie doelstelling 3	STERK	ZWAK
--------------------------	-------	------

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 4

EEN INTERACTIEVE AANPAK HANTEREN OM LEERLINGEN HUN TAALVAARDIGHEID TE LATEN OPBOUWEN.

In te vullen door de individuele leerkrachten Nederlands of door de vakgroep Nederlands.

We scheppen mogelijkheden om de leerlingen hun taalvaardigheid op een actieve wijze te laten ontwikkelen vanuit betekenisvolle opdrachten en activiteiten waarbij ze taal op communicatieve wijze moeten gebruiken. We laten leerlingen daarvoor systematisch samenwerken (in duo's of grotere groepjes) of treden zelf met hen in interactie

- 1: doe ik nooit
- 2: doe ik niet, maar zou wel willen
- 3: doe ik soms
- 4: doe ik regelmatig
- 5: is een vast onderdeel van mijn klaspraktijk

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

A LEERLING-LEERLINGINTERACTIE

4.1 Je werkt aan de ontwikkeling van hun schooltaalvaardigheid aan de hand van motiverende opdrachten ('taken') waarbij taal een middel is om een aantrekkelijk en uitdagend doel te bereiken (iets maken, iets te weten komen, ...).

4.2 Voor het uitvoeren van deze taken moeten de leerlingen met elkaar in interactie gaan, in paren of groepjes.

4.3 Je organiseert het groepswerk zo, dat het een moment van echt samenwerkend leren is, waarbij alle leerlingen een inbreng willen, kunnen en moeten hebben.

B LEERLING-LEERKRACHTINTERACTIE

4.4 Je zorgt ervoor dat je taalaanbod (bv. bij het geven van informatie of van instructies, het houden van leergesprekken, ...) toegankelijk is

- door herhaling en herformulering/parafrasering

- door na te gaan of de leerlingen je boodschap begrijpen

- door je taalaanbod te koppelen aan concrete handelingen, concrete voorwerpen, afbeeldingen, bekende situaties, ...

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

1 2 3 4 5

4.5 Als er bij het uitvoeren van de taken problemen zijn, ondersteun je de leerlingen bij het zoeken naar een oplossing

1 2 3 4 5

4.6 Ondersteunen betekent voor jou: de leerlingen, via gerichte vragen, doen nadenken en hen zelf de oplossing doen ontdekken.

CONCLUSIES DOEL 4

EEN INTERACTIEVE AANPAK HANTEREN OM LEERLINGEN HUN TAALVAARDIGHEID TE LATEN OPBOUWEN.

Scores

Dit waren de scores op **doelstelling 4 A: leerling-leerlinginteractie**

1 doe ik nooit	2 doe ik niet, maar zou wel willen	3 doe ik soms	4 doe ik regelmatig	5 vast onderdeel van mijn klaspraktijk
keer	keer	keer	keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft het opzetten van leerling-leerlinginteractie?

Conclusie doelstelling 4 A	STERK	ZWAK
-----------------------------------	--------------	-------------

Scores

Dit waren de scores op **doelstelling 4 B: leerkracht-leerlinginteractie**

1 doe ik nooit	2 doe ik niet, maar zou wel willen	3 doe ik soms	4 doe ik regelmatig	5 vast onderdeel van mijn klaspraktijk
keer	keer	keer	keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft het opzetten van leerling-leerlinginteractie?

Conclusie doelstelling 4 B	STERK	ZWAK
-----------------------------------	--------------	-------------

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 5

DE TAALHETEROGENITEIT VAN DE GROEP POSITIEF KUNNEN AANWENDEN

In te vullen door individuele leerkrachten (van alle vakken) of door de verschillende vakgroepen.

Door leerlingen met een verschillend taalvaardigheidsniveau geregeld samen te doen werken zorgen we ervoor dat de taalvaardigheid van zowel zwak- als sterktaalvaardigen toeneemt (Zie Algemeen screeningsinstrument)

<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<p>5.1 Je kiest bewust voor groeperingsvormen waarbij minder taalvaardige en meer taalvaardige leerlingen met elkaar moeten samenwerken.</p>
<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<p>5.2 Differentiatie tussen leerlingen betekent voor jou niet het geven van verschillende taken; maar wel het geven van een aangepaste ondersteuning tijdens/voor/na de uitvoering van taken.</p>
<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<p>5.3 Het extra personeel voor laagtaalvaardige leerlingen wordt ingezet voor differentiatie binnen de gewone klas/lessen.</p>
<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<p>5.4 Thuis taal (dialect of eigen taal) krijgt een betekenisvolle plaats op school en in de klas. Zo ja, op welke manier?</p> <div style="border: 1px solid #f4a460; height: 60px; margin-top: 10px;"></div>
<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<p>5.5 Op school zijn duidelijke afspraken gemaakt welke taal (Algemeen Nederlands, dialect en eigen taal)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ de leerlingen onderling gebruiken?
<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ de leerkrachten onderling gebruiken?
<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ in de communicatie tussen leerlingen en leerkrachten wordt gebruikt?
<p>JA ☐</p>	<p>NEE ☐</p>	<p>5.6 Zijn de afspraken gemaakt in samenspraak met de leerlingen?</p>

CONCLUSIES DOEL 5

DE TAALHETEROGENITEIT VAN DE GROEP POSITIEF KUNNEN AANWENDEN

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 5

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je **STERK** of **ZWAK** staat wat betreft de positieve aanwending van taalheterogeniteit?

Conclusie doelstelling 5	STERK	ZWAK
--------------------------	-------	------

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 6

BEWUST KUNNEN OMGAAN MET TAALEN TAALVAARDIGHEID BEVORDEREN IN ALLE ACTIVITEITEN (TAAI IN DE ANDERE VAKKEN).

In te vullen door individuele vakleerkrachten algemene, technische, muzische en praktijkvakken, inclusief de leerkrachten vreemde talen.

of door de verschillende vakgroepen van algemene, technische, muzische en praktijkvakken, inclusief de leerkrachten vreemde talen.

We zijn ons bewust van de drempels die schooltaal voor leerlingen kan opwerpen bij het verwerven van kennis en vaardigheden en hanteren een aanpak die zoveel mogelijk deze drempels voorkomt. Daarnaast creëren we voldoende kansen om de taalvaardigheid van leerlingen in alle vakken te bevorderen, o.a. via interactieve werkvormen.

(Zie Algemeen screeningsinstrument)

☐ 1: doe ik nooit
☐ 2: doe ik niet, maar zou wel willen
☐ 3: doe ik soms
☐ 4: doe ik regelmatig
☐ 5: is een vast onderdeel van mijn klaspraktijk

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

6.1 Omdat je weet dat schooltaal drempels kan opwerpen voor het verwerven van vakkennis of vaardigheden, zorg je ervoor dat je taalgebruik toegankelijk is voor alle leerlingen.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

6.2 Ook in klassen met anderstalige en/of zwaktaalvaardige leerlingen houd je je aan de vakdoelstellingen zoals die in de Eindtermen/ Ontwikkelingsdoelen zijn vastgelegd.

6.3 Met het oog op de toegankelijkheid van je lesinhouden neem je de volgende maatregelen:

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

- je schept ruimte voor zelfontdekkend en probleemoplossend leren

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

- je activeert kennis van de wereld en ervaringen van de kinderen en gebruikt die als basis om hen nieuwe kennis te laten ontwikkelen.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

- je schept gelegenheid tot leerling-leerlinginteractie die hen ertoe aanzet zelf correcte betekenis/kennis te ontdekken

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

- je besteedt aandacht aan de verheldering van de betekenis van vaktaalwoorden en abstracte termen

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

- je onderneemt acties om je kinderen te motiveren voor de lesinhoud en voor de opdrachten die ze moeten uitvoeren

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

6.4 Je kiest of maakt lesmaterialen bewust in functie van hun toegankelijkheid voor deze leerlingen.

6.5 Je schept bewust kansen in je lessen om de taalvaardigheid van de leerlingen te bevorderen.
Vul onderstaande tabel in.

	als leerkracht algemene vakken	als leerkracht technische vakken	als leerkracht praktijkvakken
luisteren			
spreken			
lezen			
schrijven			

CONCLUSIES DOEL 6

BEWUST KUNNEN OMGAAN MET TAALEN TAALVAARDIGHEID BEVORDEREN IN ALLE ACTIVITEITEN (TAAI IN DE ANDERE VAKKEN).

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 6

1 doe ik nooit	2 doe ik niet, maar zou wel willen	3 doe ik soms	4 doe ik regelmatig	5 vast onderdeel van mijn klaspraktijk
keer	keer	keer	keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je **STERK** of **ZWAK** staat wat betreft het bewust omgaan met taal en het bevorderen van taalvaardigheid in alle activiteiten?

Conclusie doelstelling 6	STERK	ZWAK
---------------------------------	--------------	-------------

Doelstellingen op niveau van de LEERKRACHTEN

DOEL 7

OP EEN PLANMATIGE WIJZE HULP KUNNEN BIJEN BIJ TAALPROBLEMEN (SIGNALEN ONDERKENNEN, EXPLICIETE DOELEN STELLEN, GOED GEKOZEN MATERIALEN, METHODEN EN EVALUATIE-INSTRUMENTEN HANTEREN, DUIDELIJKE CRITERIA VOOR SUCCES OF VOORUITGANG VASTLEGGEN).

In te vullen door de individuele leerkrachten Nederlands of door de vakgroep Nederlands.

We zijn in staat om ons een duidelijk beeld te vormen van de verschillende taalproblemen die zich bij de afzonderlijke leerlingen voordoen. We zijn ons bewust dat deze problemen zich in de eerste plaats oplossen door ze te voorkomen (preventie) via een rijker aanbod van goede taaltaken aan de hele klas. Indien remediëring toch nodig blijkt, dan stemmen we deze af op wat in de 'gewone' les gebeurt.
(Zie Algemeen screeningsinstrument)

JA	NEE	
☐	☐	7.1 De school gaat pas over tot remediëring als alle middelen tot preventie en klasinterne differentiatie zijn uitgeput.
☐	☐	7.2 In de remediëringslessen wordt in de eerste plaats aandacht besteed aan vaardigheden (begrijpend lezen, functioneel schrijven, luisteren, spreken) eerder dan aan deelvaardigheden (technisch lezen, spelling, woordenschat, ...).
☐	☐	7.3 De remediëring is <ul style="list-style-type: none"> ■ kortstondig en intensief ■ gericht op concrete en evalueerbare doelen ■ duidelijk gelinkt aan/afgestemd op wat in de 'gewone' les gebeurt
☐	☐	7.4 Op de school worden duidelijke afspraken gemaakt wat betreft <ul style="list-style-type: none"> ■ doorverwijzing naar remediëring ■ de inhoud/doelen van uit te voeren remediëring ■ overlegmomenten over individuele kinderen
☐	☐	7.5 De effecten van de remediëring worden regelmatig geëvalueerd; de evaluatie is gericht op het nemen van beslissingen over aanpassing en verderzetting van de remediëringslessen.
☐	☐	7.6 De remediëringslessen richten zich zoveel mogelijk op het optimaal kunnen aansluiten op de leeractiviteiten in de gewone klas.

CONCLUSIES DOEL 7

OP EEN PLANMATIGE WIJZE HULP KUNNEN BIEDEN BIJ TAALPROBLEMEN (SIGNALEN ONDERKENNEN, EXPLICIETE DOELEN STELLEN, GOED GEKOZEN MATERIALEN, METHODEN EN EVALUATIE-INSTRUMENTEN HANTEREN, DUIDELIJKE CRITERIA VOOR SUCCES OF VOORUITGANG VASTLEGGEN).

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 7

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft planmatige remediëring?

Conclusie doelstelling 7	STERK	ZWAK
--------------------------	-------	------

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 8

BETREKKEN VAN HET HELE SCHOOLTEAM BIJ DE PERMANENTE CYCLUS VAN DOELBEPALING, PLANNING EN BIJSTURING OP BASIS VAN EVALUATIEGEGEVENS.

In te vullen door individuele leerkrachten (van alle vakken) of door de verschillende vakgroepen.

In het team is er een vlotte doorstroming van informatie, een wederzijdse ondersteuning en overdracht van expertise en regelmatig mogelijkheden tot participatie in het schoolbeleid. We maken voldoende gebruik van de verschillende achtergronden, visies, ervaringen en vaardigheden in het eigen schoolteam bij de bepaling van ons schoolbeleid.

(Zie Algemeen screeningsinstrument)

JA ☐	NEE ☐	8.1	Voor het betrekken van het hele lerarenteam in het proces van besluitvorming, planning en evaluatie van het beleid rond taalvaardigheidsonderwijs gebruiken we een van de volgende werkwijzen:
			<ul style="list-style-type: none"> ■ iedereen heeft rechtstreeks spreek- en stemrecht (in een algemene personeelsvergadering) ■ een kernteam neemt hierin een centrale rol, maar betreft het hele team – via consultatie van de individuele leerkrachten of van de verschillende vakgroepen – via de personeelsvergadering die bekrachtigt of bijstelt
JA ☐	NEE ☐	8.2	De doelen die de school nastreeft (<i>waar willen we naartoe met ons taalbeleid?</i>) en de acties die ze opzet (<i>hoe willen we dat bereiken?</i>) m.b.t. taalvaardigheidsonderwijs worden in samenspraak met het hele schoolteam gekozen. Ook de manier waarop het effect na verloop van tijd kan worden vastgesteld (<i>welke kwantitatieve en/of kwalitatieve criteria leggen we onszelf op?</i>) bepalen we gezamenlijk.
JA ☐	NEE ☐	8.3	Het hele team werkt mee aan de planning van de acties (<i>wie doet wat wanneer?</i>) en de realisering ervan. Er is een vlotte doorstroming van informatie over de aanpak in de klassen (horizontaal en verticaal), wederzijdse ondersteuning en overdracht van expertise over mogelijke interventies, afstemming van initiatieven en schoolorganisatorische maatregelen met het oog op het vergroten van de kansen van leerlingen.
JA ☐	NEE ☐	8.4	Het hele team wordt betrokken bij een permanente evaluatie van het verloop en de effecten van de acties. Als acties niet het beoogde effect hebben, beslist het hele team ook mee over de bijsturing ervan en over de mogelijke herformulering van de gestelde doelen.

CONCLUSIES DOEL 8

BETREKKEN VAN HET HELE SCHOOLTEAM BIJ DE PERMANENTE CYCLUS VAN DOELBEPALING, PLANNING EN BIJSTURING OP BASIS VAN EVALUATIEGEGEVENS.

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 8

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft het betrekken van het schoolteam

Conclusie doelstelling 8	STERK	ZWAK
--------------------------	-------	------

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 9

ACTIEF ONDERSTEUNEN DOOR SCHOOLLEIDING.

In te vullen door individuele leerkrachten (van alle vakken) of door de verschillende vakgroepen.

De schoolleiding zet duidelijke lijnen uit, stimuleert visieontwikkeling bij haar leerkrachten, ondersteunt hen bij het omzetten ervan naar de praktijk en schept de nodige condities daartoe.
(Zie Algemeen screeningsinstrument)

			9.1 De directie / het kernteam neemt een actieve rol op
JA	NEE		<ul style="list-style-type: none"> ■ bij het uittekenen van het taalbeleid.
☐	☐		
JA	NEE		<ul style="list-style-type: none"> ■ bij het uitvoeren van het taalbeleid
☐	☐		
			9.2 Bij het uittekenen van het taalbeleid onderneemt de directie / het kernteam de volgende acties:
JA	NEE		<ul style="list-style-type: none"> ■ organiseren van het analyseproces over wat de school al doet wat ze nog kan versterken/uitbreiden mbt taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid
☐	☐		
JA	NEE		<ul style="list-style-type: none"> ■ organiseren van het overlegproces over de doelen die de school in haar taalbeleid wil realiseren en de acties die hiervoor worden opgezet
☐	☐		
			9.3 Bij het uitvoeren van het taalbeleid onderneemt de directie / het kernteam de volgende acties:
JA	NEE		<ul style="list-style-type: none"> ■ organiseren van structureel overleg m.b.t. de didactische praktijken die de school in haar actieplan heeft opgenomen ter bevordering van taalvaardigheid
☐	☐		
JA	NEE		- binnen vakgroepen
☐	☐		
JA	NEE		- vakoverschrijdend
☐	☐		
JA	NEE		- graadgebonden
☐	☐		
JA	NEE		- graadoverschrijdend
☐	☐		
JA	NEE		- studierichtinggebonden
☐	☐		

JA ☐	NEE ☐	- studierichtingoverschrijdend
JA ☐	NEE ☐	■ deelnemen aan het overleg
JA ☐	NEE ☐	■ zorgen voor doorstroming van inzichten vanuit het onderwijsbeleid en de wetenschappelijke wereld naar het leerkrachtenkorps
JA ☐	NEE ☐	■ initiatieven nemen ter ondersteuning van leerkrachten die nieuwe praktijken willen toepassen
JA ☐	NEE ☐	■ blijvend motiveren van alle betrokken leerkrachten om de geplande acties uit te voeren
JA ☐	NEE ☐	■ geven van feedback aan het leerkrachtenteam m.b.t. de uitgevoerde acties
JA ☐	NEE ☐	■ actief opvolgen van de gemaakte afspraken m.b.t. de geplande actie
JA ☐	NEE ☐	■ andere <div style="border: 1px solid orange; height: 40px; width: 100%;"></div>

CONCLUSIES DOEL 9

ACTIEF ONDERSTEUNEN DOOR SCHOOLLEIDING.

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 9

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft actief ondersteunen door schoolleiding.

Conclusie doelstelling 9	STERK	ZWAK
--------------------------	-------	------

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 10

SYSTEMATISCH EN REGELMATIG GEBRUIK MAKEN VAN INTERNE COMMUNICATIEKANALEN EN OVERLEGSTRUCTUREN

In te vullen door individuele leerkrachten (van alle vakken) of door de verschillende vakgroepen.

We creëren / gebruiken de nodige communicatie- en overlegkanalen om iedere leerkracht zo nauw mogelijk bij de invulling en uitwerking van het schoolbeleid te betrekken en om aanwezige en via nascholing verworven deskundigheid aan elkaar door te geven.

(Zie Algemeen screeningsinstrument)

<p>JA ☐</p> <p>NEE ☐</p>	<p>10.1 Er wordt overleg georganiseerd tussen leerkrachten Nederlands en de vakgroepen van de andere vakken</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ over de keuze van handboeken ■ bij het opmaken van toetsen en examens in de niet-taalvakken ■ over praktijken die taalstruikelblokken in de niet-taalvakken voorkomen ■ over praktijken die taalvaardigheid bevorderen in de niet-taalvakken ■ bij het afspreken van criteria voor de beoordeling van taalvaardigheid binnen de andere vakken ■ andere <div style="border: 1px solid orange; height: 40px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>
<p>JA ☐</p> <p>NEE ☐</p>	<p>10.2 Er wordt overleg georganiseerd tussen de leerkrachten Nederlands en de leerkrachten Moderne Vreemde Talen over</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ gemeenschappelijke en/of vakoverschrijdende doelen ■ de didactische aanpak van taalvaardigheidsonderwijs ■ toetsing van taalvaardigheid

JA

NEE

- het aanpakken van bepaalde inhoud(en) (bv. taalbeschouwelijke)

JA

NEE

- andere

CONCLUSIES DOEL 10

SYSTEMATISCH EN REGELMATIG GEBRUIK MAKEN VAN INTERNE COMMUNICATIEKANALEN EN OVERLEGSTRUCTUREN

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 10

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft het overleg over taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid?

Conclusie doelstelling 10	STERK	ZWAK
----------------------------------	--------------	-------------

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 11

SAMENWERKEN MET EXTERNEN, INCLUSIEF OUDERS

In te vullen door individuele leerkrachten (van alle vakken) of door de verschillende vakgroepen.

We bouwen de nodige externe relaties uit (met CLB, begeleiders, hulpverleners, SOW, buurtwerking, jeugdwerking, bedrijven, ...) met het oog op het vergroten van de deskundigheid m.b.t. het thema.

We laten ons voldoende bevragen en ondersteunen door externe partners ter verhoging van de effectiviteit van onze werking..

We bouwen een actieve relatie uit met de ouders waarbij informatie over het thema en over het leren en de ontwikkeling van hun kinderen wordt uitgewisseld.

(Zie Algemeen screeningsinstrument)

A. Samenwerking met EXTERNEN

		11.1 De school is op de hoogte van de mogelijke externe instanties en deskundigen die ondersteuning op het vlak van taalbeleid en taalvaardigheidsonderwijs kunnen bieden.
JA
☐	NEE
☐	
JA
☐	NEE
☐	■ bij het uittekenen van een taalbeleid. ■ bij het uitvoeren van het taalbeleid.
JA
☐	NEE
☐	11.3 Indien externe instanties de uitvoering van het taalbeleid ondersteunen,
JA
☐	NEE
☐	■ dan begeleiden ze leerlingen ■ dan werken ze samen met individuele leerkrachten ■ dan werken ze samen met vakgroepen ■ dan werken ze samen met het hele schoolteam ■ dan werken ze samen met de directie.

B. Samenwerking met OUDERS

- 11.4 De school neemt initiatieven om alle ouders te bereiken en de school voor alle ouders bereikbaar te maken:
ZO JA, welke?

JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> organiseren van formele en informele contactmomenten die voldoende laagdrempelig zijn
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> gebruiken van diverse kanalen (mondelinge en schriftelijke) om contacten met de ouders te leggen
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> je communicatie zo helder mogelijk maken (pictogrammen, vermijden van vakjargon, ...)
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> tolken inschakelen waar nodig
JA ☐	NEE ☐	
JA ☐	NEE ☐	11.5 De school maakt binnen het team afspraken over contact en samenwerking met de ouders.
		11.6 De school wisselt informatie uit met de ouders over het taalvaardigheidsonderwijs dat in de klassen wordt opgezet.
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> De school informeert de ouders over de vorderingen die hun kinderen maken op het gebied van taalvaardigheid
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> De school bevraagt de ouders uitgebreid over hoe de taalontwikkeling van hun kinderen verloopt en geeft hen de kans om hun kijk, ervaringen en inzichten in te brengen.
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> De school zoekt naar informele manieren om ouders te betrekken bij het taalvaardigheidsonderwijs, bijvoorbeeld door hen uit te nodigen op 'toonmomenten', voorstellingen, ...
		11.7 De school betreft de ouders
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> bij het uitvoeren van het taalbeleid van de school.
JA ☐	NEE ☐	<ul style="list-style-type: none"> bij het uittekenen van het taalbeleid van de school

CONCLUSIES DOEL 11

SAMENWERKEN MET EXTERNEN, INCLUSIEF OUDERS

Scores

Dit waren de scores op doelstelling **11 A: samenwerken met EXTERNEN**

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je **STERK** of **ZWAK** staat wat betreft samenwerking met externen?

Conclusie doelstelling 11 A	STERK	ZWAK
------------------------------------	--------------	-------------

Scores

Dit waren de scores op doelstelling **11 B: samenwerken met ANDEREN**

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je **STERK** of **ZWAK** staat wat betreft samenwerking met anderen?

Conclusie doelstelling 11 B	STERK	ZWAK
------------------------------------	--------------	-------------

Doelstellingen op niveau van de SCHOOL

DOEL 12

VOEREN VAN EEN PROFESSIONALISERINGSBELEID

In te vullen door individuele leerkrachten (van alle vakken) of door de verschillende vakgroepen.

We hebben duidelijk zicht op de deskundigheid die aanwezig is in het team en de mogelijke lacunes daarin. Bij het stimuleren van alle teamleden om zich voortdurend verder te bekwamen, houdt de schoolleiding rekening met de (school)noden.

(Zie Algemeen screeningsinstrument)

JA	NEE	
☐	☐	12.1 De directie/het kernteam heeft zicht op de deskundigheid van de individuele leerkrachten.
☐	☐	12.2 De directie/het kernteam geeft de leerkrachten voldoende kansen om zich te professionaliseren in functie van taal en taalbeleid.
☐	☐	12.3 De directie/het kernteam geeft de leerkrachten voldoende kansen om van elkaars deskundigheid gebruik te maken.
☐	☐	12.4 De directie/het kernteam kiezen de onderwerpen voor professionalisering inzake taal en taalbeleid in samenspraak met de leerkrachten.
☐	☐	12.5 De directie/het kernteam organiseren en bevorderen de deelname aan nascholingen over taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid
		12.6 De leerkrachten hebben tijdens de afgelopen drie jaar nascholing in verband met taalvaardigheid en taalbeleid gevolgd over volgende onderwerpen:
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> ■ taalvaardigheidsonderwijs
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> ■ coöperatief/interactief leren
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> ■ taal in andere vakken / Nederlands als Instructietaal / taalgericht vakonderwijs
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> ■ toetsing van taalvaardigheid
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> ■ meertaligheid/OETC
☐	☐	<ul style="list-style-type: none"> ■ taalbeleid op school

JA NEE

■ omgaan met heterogeniteit

JA NEE

■ remediëring van taalvaardigheidsproblemen

JA NEE

■ andere

JA NEE

12.7 Over welke onderwerpen in verband met taalvaardigheidsonderwijs en taalbeleid zouden de leerkrachten (verder) nascholing moeten volgen om het taalvaardigheidsonderwijs op school kwalitatief beter uit te bouwen?

CONCLUSIES DOEL 12

VOEREN VAN EEN PROFESSIONALISERINGSBELEID

Scores

Dit waren de scores op doelstelling 12

JA	NEE
keer	keer

Conclusies

Concludeer je uit deze score dat je STERK of ZWAK staat wat betreft professionaliseringsbeleid m.b.t. taalbeleid?

Conclusie doelstelling 12	STERK	ZWAK
---------------------------	-------	------

De besluiten uit de analyse van de beginsituatie

Stap 1 : individuele synthese

doelstelling 1	luisteren	spreken	lezen	schrijven
Bij welke vaardigheden situeren zich de grootste problemen?				

doelstelling	sterk	zwak
2		
3		
4 A		
4 B		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11 A		
11 B		
12		

Stap 2 : synthese van alle individuele formulieren

Je brengt de inschatting zwak of sterk van de individuele leerkrachten samen in een overzicht.

doelstelling 1	luisteren	spreken	lezen	schrijven
Bij welke vaardigheden situeren zich de grootste problemen?				

doelstelling	sterk	zwak
2		
3		
4 A		
4 B		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11 A		
11 B		
12		

Hiermee krijg je een globaal beeld van wat je team als knelpunten aangeeft wat betreft volgende aspecten:

- de taalvaardigheid van de leerlingen (zie doelstelling 1 van het screeningsinstrument))
- de handelwijzen van de leerkrachten in de klas om taalvaardigheid te bevorderen bij alle leerlingen en om te zorgen dat taal niet in de weg staat van het leren van de leerlingen (zie doelstellingen 2 tot 7)
- de organisatie van de school om de kwaliteit van het taalvaardigheidsonderwijs te verhogen en de omgang met taal in alle vakken te optimaliseren (zie doelstellingen 8 tot 12)

Stap 3: mate van belangrijkheid van de verschillende doelen bepalen

Nu bepaal je met je team hoe belangrijk of onbelangrijk je de doelen 2 tot en met 12 vindt als het gaat om de bevordering van de taalvaardigheid van al je leerlingen. Acht je team de doelen van hoog dan wel van laag belang?

Om dit proces met je team mogelijk te maken kun je gebruik maken van de werkvormen uit het document 'GOK-beleid in de steigers':

www.steunpuntgok.be/secundair_onderwijs/materiaal/screeningsinstrumenten/algemeen_screeningsinstrument.aspx

Duid de doelen van hoog belang aan in je synthesedocument van stap 2.

Stap 4: prioriteitenmatrix invullen en interpreteren

De resultaten van de stappen 2 en 3 kun je nu op de gepaste plaats in de onderstaande matrix inschrijven.

A = wat je team sterk heeft ingeschat en van groot belang vindt

B = wat je team sterk heeft ingeschat en van weinig belang vindt

C = wat je team zwak heeft ingeschat en van groot belang vindt

D = wat je team zwak heeft ingeschat en van weinig belang vindt

Uit die matrix kun je aflezen welke doelen prioritair zijn voor het thema taalbeleid en taalvaardigheid.

Die zijn in eerste instantie te vinden in vak C: het team is ontevreden over de huidige situatie en hecht veel belang aan de verbetering daarvan.

Ook in vak A komen doelen in aanmerking: het team is tevreden over de huidige situatie, maar vindt dat er nog mogelijkheden tot optimalisering zijn.

De doelen in vak D zijn minder aan te bevelen als prioriteit. Men is wel erg ontevreden over die doelen, maar men is niet overtuigd van het belang van inspanningen tot verbetering.

Over de thema's in vak B lijken de leerkrachten tevreden te zijn. Ze vinden verbetering geen prioriteit.

	WERKEN AAN DEZE DOELEN IS VOLGENS HET TEAM VAN HOOG BELANG	WERKEN AAN DEZE DOELEN IS VOLGENS HET TEAM VAN LAAG BELANG
OVER DE WERKING M.B.T. DEZE DOELEN SCHAT HET TEAM ZICH STERK IN	A	B
OVER DE WERKING M.B.T. DEZE DOELEN SCHAT HET TEAM ZICH ZWAK IN	C	D

Stap 5: doelstellingen bepalen

	Doelen op leerlingniveau	Doelen op leerkrachtniveau	Doelen op schoolniveau
Aandachtspunten: <ul style="list-style-type: none"> • aansluiting op beginsituatie • concreet, duidelijk, goed afgebakend • 'recht in de roos' - in eerste instantie: basisaanpak voor alle leerlingen - bijkomend: remediërende doelen voor IIn bij wie basisaanpak niet voldoende blijkt • voldoende krachtig voor bevorderen van kansen 	Welke competenties moeten bij de leerlingen ontwikkeld worden? (zie doelstelling 1 van het screeningsinstrument)	Welk handelen in de klas is daarvoor vereist? Welke competenties moeten daartoe bij de leerkrachten (nog verder) ontwikkeld worden? (zie doelstelling 2 t.e.m. 4 van het screeningsinstrument)	Welke condities moeten in de school (nog verder) geschapen worden om het ontwikkelen van de vereiste competenties op leerling- en leerkrachtniveau te bevorderen? (zie doelstelling 5 t.e.m. 10 van het screeningsinstrument)
meetbaarheid van effect	Hoe meet je of je doel bereikt is?	Hoe meet je of je doel bereikt is?	Hoe meet je of je doel bereikt is?

Stap 6: acties bepalen om de doelen te bereiken

Welke concrete acties gaan we op dit terrein uitvoeren ten einde op school- en leerkrachtniveau de onderwijskwaliteit op te voeren, en op leerlingniveau de ontwikkelingskansen voor alle leerlingen te vrijwaren?

Voor elk gekozen doel omschrijf je:

- Waaruit bestaat de actie?
- Wie wordt bij de uitvoering van de actie betrokken?
- Wie volgt de uitvoering van de actie op? Hoe gebeurt dat concreet?
- Binnen welke tijdspanne wordt de actie gepland?
- Hoe blijft het hele team op de hoogte van de voortgang van de actie?

Wat ze zelf doen, doen ze beter

Een GOK-visie op taalvaardigheidsonderwijs

1. (School)taalvaardigheid als voornaamste doel

Om van het onderwijs dat op school wordt aangeboden te profiteren en de eindtermen in de verschillende schoolvakken te halen moeten leerlingen kunnen begrijpen wat leerkrachten en tekstboeken hen te vertellen hebben. De taal van de leerkracht en het leerboek is echter niet altijd even begrijpelijk. Wiskunde, wetenschappen, aardrijkskunde, geschiedenis, biologie, maatschappelijke vorming, technologische opvoeding, enz. maar ook de praktijkvakken hebben vaak tot doel de leerlingen achter de schermen van de waarneembare werkelijkheid te laten kijken en het hoe en waarom van die werkelijkheid te doen doorgronden. Daarbij komen onvermijdelijk een boel vaktermen te pas (*feodaliteit, capillariteit, legering, reliëf*), maar ook andere abstracte begrippen als *element, factor, feit, verschijnsel, kenmerk, eigenschap, tegenstelling, oorzaak, gevolg, functie, voorwaarde, opeenvolging*. Ook in andere opzichten is het taalgebruik van de leerkracht en het schoolboek zeer complex en liggen de taaleisen op school hoog.

Bepaalde leerlingen hebben bij het binnenkomen in het secundair onderwijs voldoende bagage om de confrontatie met dat soort taalgebruik aan te kunnen. Voor andere leerlingen, vaak van een lagere socio-economische afkomst, is dat niet het geval en kan taal het leren in de weg staan. Om deze groep een grotere kans op schoolsucces te geven, moet de school werk maken van de ontwikkeling van 'schooltaalvaardigheid', zowel in het vak Nederlands als in de andere vakken; daarenboven dient ze een taalbeleid op te zetten dat begrijpelijke communicatie in alle vakken als een prioritair aandachtspunt vooropstelt.

2. Een taakgerichte aanpak

Een effectieve manier om de schooltaalvaardigheid van de leerlingen te bevorderen is de taakgerichte aanpak. Die neemt de spontane taalverwerving in een natuurlijke (niet-schoolse) omgeving als model. Terwijl je de *taken* van het dagelijkse leven uitvoert, leer je taal al doende, met het nodige vallen en opstaan, missen en treffen, en niet dank zij uiteenzettingen over hoe het systeem van de taal in kwestie in elkaar zit. Bij de meeste leerders, kinderen zowel als volwassenen, verloopt dat niet-gestuurde proces van zelfontdekking heel succesvol.

Parallel met de situatie in het natuurlijke leven wordt bij de taakgerichte aanpak uitgegaan van het principe dat je taal leert via zelfontdekking, *door met taal te handelen en ze te gebruiken in de context van een bepaald doel dat moet worden bereikt*: een voorwerp moet worden gemaakt, een handeling uitgevoerd, een probleem opgelost. Dat doel kan slechts worden gerealiseerd als de leerlingen daartoe de nodige gesproken of geschreven informatie verwerken. Die krijgen ze in luister- of leesteksten aangeboden of verzamelen ze zelf. Terwijl hun aandacht gespist is op het uitvoeren van de *taak*, komt bij de leerlingen een proces op gang waarbij ze betekenis toekennen aan tot dan toe onbekende woorden en woordvormen en waarbij ze allerlei deelvaardigheden en strategieën aanspreken. Ze *leren taal door taken uit te voeren*, en niet door onderwezen te worden *over taal*.

3. Taken: geen lukrake bedoening

Om leereffect te sorteren moeten taken wel voldoen aan een aantal voorwaarden. Zo moeten ze inspelen op de behoeften die bij de leerlingen zijn vastgesteld en de taalvaardigheidsdoelen die daaruit voortvloeien (*relevantie*). In de GOK-context is voor het secundair onderwijs de schooltaalvaardigheid een prioritair doel: er moeten dus taken worden gekozen die de leerlingen vaardiger maken in het begrijpen en produceren van *schooltaal*. Taken moeten ook grensverleggend zijn: tussen de (taal)vaardigheid die de leerlingen in huis hebben en de vaardigheid die de taak vereist, zit een kloof die moet worden overbrugd (*uitdaging*). Om de leerlingen zover te krijgen dat ze de confrontatie met die veeleisende taak aangaan moeten taken ook een grote *motiverende kracht* hebben. Die kracht zit in de *aantrekkelijkheid van het doel* dat moet worden bereikt en in de noodzaak die dat doel schept om te gaan luisteren of lezen, te praten en te schrijven (*behoefteschepping*) en in een voldoende *gevarieerdheid* van de taken. Om de mogelijkheid tot zelfontdekking voldoende breed uit te zetten dienen de leerlingen ook een voldoende *grote hoeveelheid* taken voorgelegd te krijgen.

4. Leren is samenwerken

De confrontatie met de per definitie veeleisende taak is overigens geen individuele aangelegenheid. Leren (en zeker taal leren) brengt veel meer op als er anderen bij betrokken zijn: *actief leren is meteen ook best interactief leren*. De 'andere' met wie interactie wordt aangegaan is de leerkracht, maar ook de medeleerling. Samenwerking tussen leerlingen, vooral wanneer de groepjes heterogeen zijn samengesteld, leidt tot intense communicatie, die taalverwerving in de hand werkt en doorgaans leidt tot betere taakuitvoering en eindproducten. Niet alleen de zwakke(re) leerlingen maar ook de sterke(re) blijken meer te leren als ze taken mogen uitvoeren in heterogene groepjes. Heterogeniteit is in een taakgerichte aanpak een regelrechte troef op het vlak van leereffect en heeft daarnaast een positieve invloed op het zelfvertrouwen, het competentiegevoel en de motivatie van kwetsbare leerlingen.

Interactie met de leerkracht is vooral zinvol als leerlingen nood hebben aan aanmoediging en ondersteuning. Wanneer de start niet vlot, pogingen vastlopen, het verkeerde pad wordt ingeslagen, gaat de leerkracht met de leerlingen in gesprek, lokt hun nieuwsgierigheid uit, brengt hun denken op gang, ...

5. Een leerkrachtig klasklimaat

Naast goede taken en uitgebreide interactie is ook het klasklimaat bepalend voor het zelfontdekkend leren dat de taakgerichte aanpak beoogt. De leerkracht draagt bij tot een leerkrachtig klimaat als hij voortdurend het signaal geeft dat voor het leren niet zozeer het eindproduct dan wel het zoekproces van belang is en dat de leerlingen naar eigen vermogen mogen exploreren, fouten maken, vragen stellen, hulp vragen.

6. Wat met woordenschat, grammatica, spelling, ...?

Expliciete aandacht voor de betekenis van een woord en voor het wat en hoe van een grammatica- of spellingregel hebben binnen taakgericht taalvaardigheidsonderwijs een plaats en een tijd: namelijk *binnen de 'taakcontext'* en (bij voorkeur) als de leerlingen vastlopen op het taalelement in kwestie terwijl dat binnen de taak een essentiële rol heeft, bijvoorbeeld de woorden *oorzaak* en *gevolg* als de leerlingen een tekst te lezen krijgen over het uitsterven van diersoorten, of de vorming van de superlatief als ze een informatiefolder moeten schrijven over 'buitengewone' gebouwen in een (fictieve) stad. Op dat ogenblik zijn leerlingen immers het meest ontvankelijk voor 'beschouwing' omdat deze gekoppeld is aan een behoefte die zij op dat precieze moment ervaren en waaraan moet worden voldaan om de taak (beter) te kunnen uitvoeren.

7. Taal en de andere vakken

Taakgericht onderwijs mag niet tot het vak Nederlands of tot de taalvakken beperkt blijven. De principes die eraan ten grondslag liggen zijn overdraagbaar: ook in de andere vakken kan een aanpak worden gehanteerd waardoor leerlingen, al doende en in interactie, inzichten opdoen over hoe de wereld in elkaar steekt en waarbij de leerkracht vooral tot taak heeft leerervaringen op te zetten en maximaal te ondersteunen. Ten behoeve van het GOKbeleid werd door het Steunpunt GOK *een taakgerichte aanpak voor het vakkenonderwijs* uitgewerkt. Het 'anders zijn' van de kwetsbare leerling is daarin niet alleen op het talige niveau maar ook op het vlak van motivatie (1) en kennisbagage (2) een centraal aandachtspunt.

(1) Motivatie wordt systematisch opgewekt door het leerproces te doen vertrekken vanuit een *uitdagende probleemstelling*. Die schept bij de leerlingen de behoefte om welbepaalde informatie te achterhalen: ze krijgen zin om te exploreren en ontdekken. De opgewekte motivatie wordt door coöperatieve werkvormen, ondersteuning van het probleemoplossingsproces en een positief leerklimate in stand gehouden gedurende het verdere leerproces.

(2) Aan mogelijk gebrek van kennis van de werkelijkheid wordt tegemoet gekomen door de probleemstelling in te bedden in *een hier-en-nu-context die de leerlingen het probleem doet 'beleven'*.

De instap in een nieuwe materie via probleemstellingen zoals die hierboven beschreven staan biedt op talig vlak een erg belangrijk voordeel: het praten bij en over de beleving gebeurt in een taal die nauw aansluit op die van alledag en door niet-ingewijden in het vak en het vakjargon, namelijk de medeleerlingen. Zo zijn ook leerlingen met een minder ontwikkelde schooltaalvaardigheid in staat om deel te nemen aan de communicatie en betekenis te geven aan wat anderen zeggen, kunnen ze mee hypothesen formuleren en mee de vereiste experimenten uitvoeren. Op het moment dat het concreet ervaren verschijnsel door de leerkracht vanuit een veralgemenend of verklarend perspectief wordt bekeken en wetenschappelijk

wordt benoemd, is het pad naar abstract en complex taalgebruik al geëffend. Van talige hinderpalen en struikelblokken is dan weinig of geen sprake. Hoe meer momenten van leerling/leerlinginteractie de leerkracht opzet, op welk punt van het leerproces dan ook, hoe kleiner de kans wordt dat taal inzichtelijk leren in de weg zit.

Een tweede voordeel op het talige vlak is het volgende: wie als leerkracht kiest voor taakgericht vakkenonderwijs vraagt leerlingen voortdurend om met elkaar te overleggen en te discussiëren, om informatiebronnen te raadplegen en teksten kritisch te verwerken, om mondeling of schriftelijk verslag uit te brengen van overleg, experimenten, probleemoplossingen, ... Zo schept de leerkracht heel veel kansen om *doorheen de hele schooldag* schooltaalvaardigheid te ontwikkelen. Op die manier is taalvaardigheidsonderwijs een opdracht die gedragen wordt door *het hele leerkrachtenteam* en gaan gelijke kansen met rasse schreden vooruit ...

Bronnen:

Bogaert, N. & K. Van Gorp, Ja, ik wil. Taakgericht vakkenonderwijs is vooral een kwestie van motiveren; In: Colpin e.a. (2000), *Een taak voor iedereen. Perspectieven voor taakgericht onderwijs*, Leuven, Garant, 19-38.

Bogaert, N. (2001). Genezen of voorkomen? Taalbeleid en de zaakvakken. *Vonk* 31/1, 44-58.

Bogaert, N. (2004). Taalgericht vakonderwijs: mag het een beetje meer zijn? *Nova et vetera* 82/1-2, 43-62.

Van den Branden, K. (2001). Taakgericht onderwijs in een notendop. In: Mottart, M. (Red.), *Retoriek en praktijk van het schoolvak Nederlands 2000*. Gent: Academia Press, 91-98.

Van den Branden, K. (2004). Taalbeleid: een hefboom naar gelijke onderwijskansen? *School en Samenleving* 5, 49-65.

Voor les- en evaluatiemateriaal:

zie www.steunpuntgok.be

zie www.cteno.be

